
**CÍRKEVNÍ GYMNAZIUM
NĚMECKÉHO ŘÁDU**

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM CÍRKEVNÍ GYMNAZIUM NĚMECKÉHO ŘÁDU

Mgr. Denisa Vlková

OLOMOUC 2023/2024

Obsah

Úvod	4
1. Základní informace o škole	5
2. Dokumenty a legislativa k primární prevenci	5
3. Současné aktivity pro žáky a studenty	5
3.1 Preventivní plán pro jednotlivé ročníky	7
3.1.1 Preventivní plán pro NG s konkrétními institucemi, které zajišťují preventivní aktivity	7
3.1.2 Preventivní plán pro VG včetně konkrétních institucí, které zajišťují preventivní aktivity	7
3.2 Konkrétní aktivity související s prevencí probíhající během školního roku 2022 – 2023	8
4. Metodické pomůcky, informace a kontakty	9
4.1 Metodik prevence a jeho spolupracovníci	9
4.1.1 Kontaktní informace	9
5. Spolupráce s rodiči	10
6. Komunikace v rámci pedagogického sboru	10
7. Evaluace MPP	10
7.1 Evaluační nástroje.....	10
7.2 Zdroje evaluačních nástrojů.....	11
8. Odkazy na poradenské internetové stránky a poradny	11
9. Rizikové chování a krizové plány	13
9.1 Školní program proti šikanování	13
9.1.2 Stadia šikanování	13
9.1.3 Přímé varovné signály šikanování mohou být např.:	15
9.1.4 Nepřímé varovné signály šikanování mohou být např.:	15
9.1.5 Zákonní zástupci žáků by si měli všimnout především těchto možných signálů šikanování:	16
9.1.6 Trestné činy, které se často váží k šikanování:	17
9.1.7 Krizový plán pro řešení šikany	17
9.2 Další formy rizikového chování	19
9.2.1 Kyberšikana	19

9.2.1.1 Krizový plán pro řešení kyberšikany	20
9.2.2 Záškoláctví	21
9.2.2.1 Krizový plán pro řešení záškoláctví	22
9.2.3 Krádeže	23
9.2.3.1 Krizový plán pro řešení krádeže	24
9.2.4 Vandalismus	25
9.2.4.1 Krizový plán pro řešení vandalismu	26
9.3 Návykové látky	27
9.3.1 Krizový plán pro řešení konzumace návykových látek ve škole	27
9.3.2 Krizový plán pro řešení distribuce NL ve škole	28
9.3.3 Krizový plán pro nález NL ve škole	28
9.4 Syndrom CAN	30
9.4.1 Krizový plán pro řešení syndromu CAN	30
9.4.2 Jak řešit sexuální zneužívání	31
9.4.2.1 Dítě se učiteli svěří osobně	31
9.4.2.2 Zjistím to z nějaké školní ankety nebo otazníku	31
9.4.2.3 Dozvím se to od spolužáků nebo z jiných zdrojů	31
9.4.2.4 Dítě je obětí sexuálního napadení	32
9.5 Zneužívání v organizaci	32
9.5.1 Vymezení pojmu „SZD“	32
9.5.2 Faktory odlišující zneužívající sexuální činy od nezneužívajících	32
9.5.3 Preventivní postup proti zneužívání v organizaci:	33

Úvod

Církevní gymnázium Německého řádu je poměrně malá škola, školní metodik prevence tak má snazší práci. Škola je moderně vybavená a takřka vše funguje prostřednictvím internetových portálů apod. Díky tomuto je například záškoláctví velmi snadno odhalitelné. Stinná stránka moderní vybavenosti naší školy jsou iPady, jež mají všichni naši studenti. Právě proto je na škole kladen velký důraz na prevenci kyberšikany a bezpečného zacházení s internetem a sociálními sítěmi.

Minimální preventivní program je dílem školního metodika prevence, který jej vytvořil, spravuje a předkládá ke schválení vedení školy vždy před začátkem školního roku. Cíle preventivního programu se daří naplňovat velmi úspěšně, především díky poměrně kvalitní síti kontaktů na organizace a instituce zabývající se prevencí a také díky součinnosti pedagogického sboru se školním metodikem primární prevence.

1. Základní informace o škole

Budova Církevního gymnázia Německého řádu se nachází v centru Olomouce na ulici Nešverova 693/1. Dopravní dostupnost je tak díky nedalekým zastávkám městské hromadné dopravy velmi dobrá. V blízkosti školy se nacházejí Smetanovy sady, budova Univerzity Palackého fakulty filozofie. V nedalekém okolí budovy se nachází Galerie Šantovka, ta bývá častým cílem studentů během obědové pauzy. Škola nemá vlastní tělocvičnu ani jídelnu.

Hodiny tělesné výchovy absolvují žáci v tělocvičnách Domu dětí a mládeže Olomouc a Sokol Olomouc, dále na atletickém stadionu Atletického klubu Olomouc. K obědu mohou studenti využít jídelnu Střední zdravotnické školy a vyšší odborné školy zdravotnické Emanuela Pöttinga. Ti studenti, kteří nechtějí využít nabídku zdravotnické školy si mohou přinést oběd z domu a sníst jej v budově školy nebo si mohou oběd koupit v blízkých restauracích, fast food stáncích apod.

Další informace na: < <http://www.cgnr.cz/index.php/cs/skola/charakteristika-skoly> > ¹

2. Dokumenty a legislativa k primární prevenci

Všechny aktuální dokumenty, z nichž bylo čerpáno při tvorbě MPP, a které metodik primární prevence využije, jsou dostupné na <<https://www.kr-olomoucky.cz/strategie-koncepce-vyrocní-zpravy-cl-281.html>> ²

3. Současné aktivity pro žáky a studenty

Tematické bloky související s prevencí začleněné do časově tematických plánů vyučovacích předmětů **pro nižší gymnázium** – Bi, NaE, OV, OR, IVT, TV, CH:

- Zdravý životní styl, reprodukční zdraví a plánované rodičovství: Občanská výchova, Osobnostní rozvoj, Biologie
- Prevence zneužívání návykových látek a právní důsledky: Občanská výchova, Tělesná výchova, Biologie, Osobnostní rozvoj

¹ Charakteristika školy [online]. ©2016 [cit. 9.8.2023]. Dostupné z: <http://www.cgnr.cz/index.php/cs/skola/charakteristika-skoly>

² Olomoucký kraj: strategické dokumenty v oblasti primární prevence [online]. ©Krajský úřad Olomouckého kraje [cit. 9.8.2023]. Dostupné z: <https://www.kr-olomoucky.cz/strategie-koncepce-vyrocní-zpravy-cl-281.html>

- Výchova kompetentního občana, výchova k tolerantním postojům: Občanská výchova, Náboženství a etika
- Péče o zdraví, tělesná a duševní hygiena: Občanská výchova, Tělesná výchova
- Nebezpečí zneužívání léčiv a dalších chemických látek: Chemie, Občanská výchova

Tematické bloky začleněné do časově tematických plánů vyučovacích předmětů **pro vyšší gymnázium** – Aj, Nj, Jazykové portfolio, Bi, ZSV, EV, IVT, Ch, OR, SZSV, SIVT:

- Zdravý životní styl, reprodukční zdraví a plánované rodičovství: Základy společenských věd, Seminář společenských věd, Osobnostní rozvoj, Biologie, Anglický jazyk, Německá jazyk, Jazykové portfolio
- Prevence zneužívání návykových látek a právní důsledky: Základy společenských věd, Seminář společenských věd, Tělesná výchova, Biologie, Chemie, Osobnostní rozvoj
- Výchova kompetentního občana, výchova k tolerantním postojům: Základy společenských věd, Seminář společenských věd, Osobnostní rozvoj, Anglický jazyk, Německý jazyk, Jazykové portfolio
- Péče o zdraví, tělesná a duševní hygiena: Základy společenských věd, Seminář společenských věd, Tělesná výchova, Biologie, Osobnostní rozvoj
- Nebezpečí zneužívání léčiv a dalších chemických látek: Chemie, Základy společenských věd, Seminář společenských věd, Biologie

3.1 Preventivní plán pro jednotlivé ročníky

Pro každý ročník je prevence zaměřena určitým směrem, který je v souladu s vývojem žáků a studentů a jejich potřebami a také v kooperaci se zkušenostmi, získanými praxí.

3.1.1 Preventivní plán pro NG s konkrétními institucemi, které zajišťují preventivní aktivity

- 1D – seznamovací aktivity, podpora kolektivu, bezpečně na internetu – Sdružení D, E – bezpečí
- 2D – komunikace – konflikty a jejich řešení, naslouchání, akceptace ostatních, pohled sám na sebe, internetová rizika – sociální sítě, šikana a kyberšikana – Sdružení D – Hrou proti izolaci, Nebud' obět'!
- 3D – Poruchy příjmu potravy, závislosti (mimo návykové látky), sexuální osvěta – Magdalena Krátká (studentka psychologie, která trpěla PPP), Sdružení D – Povolení uvolnění, Život bez závislosti, MUDr. Aleš Skřivánek (gynekolog)
- 4D – Poruchy příjmu potravy, návykové látky, sexuální osvěta - Magdalena Krátká (studentka psychologie, která trpěla PPP), Sdružení D – Povolení uvolnění, Život bez závislosti, MUDr. Aleš Skřivánek (gynekolog)

3.1.2 Preventivní plán pro VG včetně konkrétních institucí, které zajišťují preventivní aktivity

- 1. ročník – sexuální osvěta (přizpůsobena věku), návykové látky, xenofobie a rasismus – MUDr. Aleš Skřivánek (gynekolog), Revolution Train, exkurze Osvětim
- 2. ročník – bezpečná doprava, sexting a další nástrahy internetu, tolerance k odlišnosti – Nehodou to začíná, Život bez závislostí
- 3. ročník – bezpečná doprava, profesní orientace – Nehodou to začíná, Mgr. Lenka Minářová (školní psycholožka)
- 4. ročník – Profesní orientace, zdravé vztahy - Mgr. Lenka Minářová (školní psycholožka), Nebud' obět'!, Život bez závislosti

3.2 Konkrétní aktivity související s prevencí probíhající během školního roku 2023 – 2024

Vzhledem k nastalé situaci ohledně Covid-19 se budou plánované aktivity v tomto školním roce realizovat na základě nařízení vlády a ministerstva školství mládeže a tělovýchovy.

TERMÍN	AKTIVITA	TŘÍDA	ODPOVĚDNÁ OSOBA
září	adaptační kurz	1A, 1B, 1D	třídní učitelé, CRACK, školní psycholog
	mše sv. Justus - slavnostní zahájení školního roku	všichni žáci	otec Metoděj
	Sbírka Světluška	vybraní žáci školy	Mgr. Pokorná, Mgr. Němec
	Zasukované tkaničky	vybraní žáci školy	Mgr. Pokorná
říjen	Poučení žáků o bezpečném chování během prázdnin	všichni žáci	třídní učitelé
	Bílá pastelka	vybraní žáci školy	Mgr. Pokorná
	Preventivní aktivita dle plánu	vybraná třída	Metodik prevence
listopad	Týden sv. Alžběty	všichni žáci	Mgr. Černíková, Mgr. Pokorná
	mše sv. Alžběta Durynská	všichni žáci	otec Metoděj, M. Kurucová
	Preventivní aktivita dle plánu	vybraná třída	Metodik prevence
	Preventivní aktivita dle plánu	vybraná třída	Metodik prevence
	Preventivní aktivita dle plánu	vybraná třída	Metodik prevence
prosinec	Vánoční akademie	vybraní žáci školy	
	Poučení žáků o bezpečném chování během prázdnin	všichni žáci	třídní učitelé
	adventní mše	všichni žáci	otec Metoděj, M. Kurucová
	Preventivní aktivita dle plánu	vybraná třída	Metodik prevence
leden	Lyžařský kurz	1D, 2D, 3D	Učitelé TV
	KIV	všichni žáci	jednotliví vyučující
	Preventivní aktivita dle plánu	vybraná třída	Metodik prevence

únor	Poučení žáků o bezpečném chování během prázdnin	všichni žáci	třídní učitelé
	Preventivní aktivita dle plánu	Vybraná třída	Metodik prevence
březen	Preventivní aktivita dle plánu	Vybraná třída	Metodik prevence
duben	mše sv. Jiří	všichni žáci	otec Metoděj
	Týden sv. Jiří	všichni žáci	Mgr. Moláček
	Poučení žáků o bezpečném chování během prázdnin	všichni žáci	třídní učitelé
květen	Exkurze do Vídně	2A, 2B	Mgr. Svítková
	Preventivní aktivita dle plánu	vybraná třída	Metodik prevence
červen	KIV	všichni žáci	jednotliví vyučující
	Sportovně turistický kurz	4D, 2. ročník	Učitelé TV, třídní učitelé
	Poučení žáků o bezpečném chování během prázdnin	všichni žáci	třídní učitelé

4. Metodické pomůcky, informace a kontakty

1. Průběžně doplňované knihovny v pracovních učitelů, v jejichž předmětech je prevence začleněna do časově tematického plánu
2. Průběžně doplňovaná a aktualizovaná část knihovny určená k prevenci
3. Aktualizace informací (na internetových stránkách školy a v preventivním programu) týkajících se institucí a organizací, které se problematikou prevence zabývají
4. Průběžně aktualizovaná preventivní část nástěnky v prostoru šatny či ve sborovně
5. Využívání materiálů, brožur apod., a také jejich dostupnost pro studenty

4.1 Metodik prevence a jeho spolupracovníci

Prevenci ve škole zajišťuje a koordinuje metodik prevence ve spolupráci s vedením školy, výchovným poradcem, školním psychologem, školním ombudsmanem a ostatními kolegy.

4.1.1 Kontaktní informace

- **Ředitelka školy** – Mgr. Lenka Jedličková, jedlickova@cgnr.cz, kancelář ředitele školy

- **Zástupce ředitele školy** – Mgr. et Bc. Jakub Sís, sis@cgnr.cz , pracovní zástupců ředitele
- **Metodik prevence** – Mgr. Denisa Vlková, vlkova@cgnr.cz, sborovna, pracovní za učebnou 302
- **Výchovný poradce** – Mgr. Miroslava Kurucová, kurucova@cgnr.cz, sborovna
- **Školní psycholog** – Mgr. Lenka Minářová, minarova@cgnr.cz, pracovní školního psychologa,
- **Školní ombudsman** – Mgr. Soňa Lachová, lachova@cgnr.cz, sborovna
- **Metodik pro identifikaci mimořádně nadaných studentů** – Mgr. Klára Černíková, cernikova@cgnr.cz, pracovní za učebnou 309, sborovna

5. Spolupráce s rodiči

Komunikace a spolupráce s rodiči se realizuje prostřednictvím konzultací, které probíhají individuálně vždy 3x během školního roku. Také, dle potřeby, prostřednictvím e-mailů, při čemž adresy jednotlivých učitelů jsou k dispozici na internetových stránkách školy a adresy rodičů jsou všem vyučujícím dostupné ze systému Classis.

Informování rodičů dále probíhá prostřednictvím systému Classis, kde naleznou žákovskou knížku studenta, a také přehled absence.

6. Komunikace v rámci pedagogického sboru

Učitelé mezi sebou komunikují ve sborovně, v jednotlivých pracovních a také prostřednictvím elektronické komunikace a aplikace Microsoft Teams. Také v rámci pedagogických rad, které probíhají 3x během školního roku. Na pedagogických radách je přímo vyhrazen časový prostor pro prevenci.

7. Evaluace MPP

Evaluace minimálně preventivního programu probíhá dle potřeby a využívá několik nástrojů, rovněž dle potřeby.

7.1 Evaluační nástroje

- standardizované pozorování včetně využití hodnotící stupnice pro pozorování
- dotazníky
- posuzovací a postojové škály

- testy
- rozhovory s účastníky
- diskuze v rámci ohniskových skupin
- ankety a zpětné vazby od účastníků programů
- sociometrie a monitoring

7.2 Zdroje evaluačních nástrojů

Školní metodik prevence si může materiály sám vytvořit, případně přepracovat či plně využít internetové zdroje, např.:

- <<https://objednavky.nuv.cz/diag>> ³
- <<https://www.vyplnto.cz/>> ⁴

8. Odkazy na poradenské internetové stránky a poradny

Dostupné na internetových stránkách školy: <https://www.cgnr.cz/skolni-poradenske-pracoviste>

- **Prevence drogových závislostí:**
 - <<http://www.odrogach.cz/>> ⁵
 - <<http://www.bezcigaret.cz/>> ⁶
 - <<https://kurakova-plice.cz/odvykani/>> ⁷
- **Prevence šikany a kyberšikany:**
 - <<http://www.minimalizacesikany.cz/>> ⁸
 - <<http://www.e-bezpeci.cz/>> ⁹
 - <<http://www.seznamsebezpecne.cz/>> ¹⁰
- **Prevence poruch příjmu potravy:**

³ Národní ústav pro vzdělávání [online]. ©2011-2023 Národní ústav pro vzdělávání [cit. 9.8.2023]. Dostupné z: <https://objednavky.nuv.cz/diag>

⁴ Ing. Marek Demčák. Řešení pro Váš online průzkum. In: Ing. Marek Demčák. Vyplnto.cz [online]. © Marek Demčák 2008 - 2023. cit. 9.8.2023]. Dostupné z: <https://www.vyplnto.cz/>

⁵ Prevence rizikového chování [online]. ©2003-2016 [cit. 9.8.2023]. Dostupné z: <http://www.odrogach.cz/>

⁶ Národní klinika pro odvykání kouření [online]. ©2016 [cit. 9.8.2023]. Dostupné z: <http://www.bezcigaret.cz/>

⁷ Kuřáková plíce [online]. ©2003-2016 Eva Mlčochová [cit. 9.8.2023]. Dostupné z: <https://kurakova-plice.cz>

⁸ Minimalizace šikany [online]. ©2016 AISIS [cit. 9.8.2023]. Dostupné z: <http://www.minimalizacesikany.cz/>

⁹ E-bezpečí [online]. ©2008-2015 Centrum prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci [cit. 9.8.2023]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/>

¹⁰ Seznam se bezpečně, Seznam.cz [online]. ©1996-2016 Seznam.cz, a.s. [cit. 9.8.2023]. Dostupné z: <http://www.seznamsebezpecne.cz/>

- <<http://www.idealni.cz/>> ¹¹
- **Poradny a další organizace zabývající se prevencí:**
 - Pedagogicko-psychologická poradna Olomouckého kraje - <<http://www.ppp-olomouc.cz/>> ¹²
 - P-centrum Olomouc - <<http://www.p-centrum.cz/>> ¹³
 - Sdružení D Olomouc - <<http://www.sdruzenid.cz/>> ¹⁴
 - Podané ruce - Kontaktní centrum Olomouc - <<http://www.podaneruce.cz/>> ¹⁵
 - Poradna pro ženy a dívky Olomouc - <<https://www.poradnaprozeny.eu/>> ¹⁶
 - Linka bezpečí, tel. 116 111 - <<http://www.linkabezpeci.cz/>> ¹⁷
 - Oddělení tisku a prevence PČR – KŘP Olomouckého kraje - <<https://www.policie.cz/clanek/>> ¹⁸
 - OSPOD Olomouc - <<http://prorodinu.olomouc.eu/socialne-pravni-ochrana-deti/kontakt>> ¹⁹
 - Krajský školský koordinátor prevence - PhDr. Ladislav Spurný, tel: 585 508 545, e-mail: l.spurny@kr-olomoucky.cz
 - psycholog a oblastní metodik prevence PPP OK - Mgr. Pavla Ševčíková, e-mail: sevcikova@ppp-olomouc.cz

¹¹ Idealni.cz [online]. ©2015 Psychoterapie Anděl Praha [cit. 9.8.2023]. Dostupné z: <http://www.idealni.cz/>

¹² Pedagogicko-psychologická poradna a Speciálně pedagogické centrum Olomouckého kraje [online]. ©2016 Pedagogicko-psychologická poradna Olomouckého kraje [cit. 9.8.2023]. Dostupné z: <http://ppp-olomouc.cz/>

¹³ P-centrum [online]. ©2013 P-centrum [cit. 9.8.2023]. Dostupné z: <http://www.p-centrum.cz/>

¹⁴ Sdružení D [online]. ©2014-2016 Mr. Pompelmo [cit. 9.8.2023]. Dostupné z: <http://www.sdruzenid.cz/>

¹⁵ Podané ruce [online]. ©1995-2016 Společnost Podané ruce o.p.s. [cit. 9.8.2023]. Dostupné z: <http://www.podaneruce.cz/>

¹⁶ Poradna pro ženy a dívky [online]. ©2010 [cit. 9.8.2023]. Dostupné z: <https://www.poradnaprozeny.eu>

¹⁷ Linka bezpečí [online]. [cit. 9.8.2023]. Dostupné z: <http://www.linkabezpeci.cz/>

¹⁸ Policie České republiky, oddělení tisku [online]. ©2015 Policie ČR [cit. 9.8.2023]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/kancelar-reditele-oddeleni-tisku-a-prevence-oddeleni-tisku-a-prevence.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>

¹⁹ Olomouc, město pro rodinu [online]. ©Magistrát města Olomouce [cit. 9.8.2023]. Dostupné z: <http://prorodinu.olomouc.eu/socialne-pravni-ochrana-deti/kontakt>

9. Rizikové chování a krizové plány

9.1 Školní program proti šikanování

(Zpracováno podle M. Koláře – Nová cesta k léčbě šikany, Praha Portál, 2011²⁰)

9.1.1 Charakteristické rysy šikany

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných **fyzických a psychických** útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejruznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky např. v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků.

Důležité znaky šikanování: **záměrnost, cílenost, opakování (není podmínkou), nepoměr sil, bezmocnost oběti, nepříjemnost útoku, samoučelnost agrese**. Podstatnou vlastností šikany je **skrytost**.

Za šikanování se nepovažuje škádlení a agrese, která nemá znaky šikanování (opakování, záměrnost atd.). Například, když se tzv. „poperou“ dva přibližně stejně silní žáci kvůli dívce, která se jim oběma líbí, nejde o šikanování, protože tu chybí **nepoměr sil**, kdy oběť se neumí nebo z různých příčin nemůže bránit.

9.1.2 Stadia šikanování

První stadium: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

²⁰ KOLÁŘ, Michal. Nová cesta k léčbě šikany. 1. vydání. Praha: Portál, 2011. 336 s. ISBN 978-80-7367-871-5

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích (což může být i školou vytvářené konkurenční prostředí), kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity, například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese. Stupňování agrese může být dáno také neřešením předchozí situace.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich obětmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Třída ví, o koho jde. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“. Většinou platí mezi ostatními žáky názor - „raději on, než já“.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. Platí „Buď jsi s námi, nebo proti nám.“ U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které pro přehlednost můžeme označit jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná. Ve čtvrtém a pátém stadiu hrozí reálné riziko prorůstání parastruktury šikany do oficiální školní struktury. Stává se to v případě, kdy iniciátor šikanování je sociometrickou hvězdou. Je žákem s výborným prospěchem, má kultivované chování a ochotně pomáhá pedagogovi plnit jeho úkoly.

9.1 3 Přímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet.
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávisným, nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem.
- Skutečnost, že se jim podřizuje.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

9.1.4 Nepřímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- Při přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

9.1.5 Zákonní zástupci žáků by si měli všimnout především těchto možných signálů šikanování:

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechutí dítě jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat i strach.
- Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!".
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad.
- Zmínky o možné sebevraždě.
- Odmítá svěřit se s tím, co ho trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma.
- Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.).
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku.

9.1.6 Trestné činy, které se často váží k šikanování:

- trestný čin omezování osobní svobody
- trestný čin vydírání
- trestný čin vzbuzení důvodné obavy
- trestný čin loupeže
- trestný čin ublížení na zdraví
- trestný čin poškozování cizí věci
- trestný čin znásilnění či pohlavního zneužívání

9.1.7 Krizový plán pro řešení šikany

A. *Obyčejná počáteční šikana* (Kolář, 2011²¹)

- 1) Informovat metodika prevence a výchovného poradce, kteří budou při řešení spolupracovat.
- 2) Odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany, vše bude písemně zdokumentováno.
- 3) Rozhovor s informátory a oběťmi (metodik prevence, výchovný poradce, příp. třídní učitel).
- 4) Nalezení vhodných svědků.
- 5) Individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků, a konfrontace oběti s agresory).
- 6) Zajištění ochrany oběti.
- 7) Rozhovor s agresorem.
- 8) Rozhovor s rodiči agresora.
- 9) Rozhovor s rodiči oběti.
- 10) Třídnická hodina – oznámení o potrestání agresora, vysvětlit nebezpečí a důsledky šikany.
- 11) Seznámení pedagogického sboru s výsledky řešení na pedagogické radě.

²¹ KOLÁŘ, Michal. Nová cesta k léčbě šikany. 1. vydání. Praha: Portál, 2011. 336 s. ISBN 978-80-7367-871-5

B. Pokročilá šikana – neřeší škola sama, je potřeba vždy zavolat odborníka

- 1) Překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti.
- 2) Zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy.
- 3) Zabránění domluvě na křivé výpovědi.
- 4) Pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře).
- 5) Porada pedagogického sboru.
- 6) Oznámení na policii - SKPV – oddělení obecné kriminality, tel. 974 766 312, e-mail: ol.skpv.ook.podatelna@pcr.cz
- 7) Předání informací rodičům.
- 8) Rozhovor s obětí a informátory.
- 9) Nalezení nejslabších článků nespolupracujících svědků.
- 10) Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky.
- 11) Rozhovor s agresory, případně jejich konfrontace.
- 12) Metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.

C. Výbuch skupinového násilí

- 1) Nádech a výdech (kvůli možnému šoku)
- 2) Mentální fotka (zapamatovat si, kdo kde stojí)
- 3) Odvést oběť třídy (duch) – aniž by pedagog cokoliv řekl (je možné zakřičet, odosobnit, začít řešit, opečovávat oběť)
- 4) Zalarmovat kolegu ve vedlejší třídě či pracovně, který **zabrání domluvě**. („Všichni sednout a mlčet“)
- 5) Zavést oběť k metodikovi prevence, zástupkyni ředitele či výchovné poradkyni.

- 6) Pedagog se vrátí do třídy.
- 7) Informační tok – pedagog zajišťující dohled ve třídě informuje vedení školy a ŠMP; vedení školy zajistí záchranku a policii, pokud je potřeba.
- 8) Začátek řešení ve třídě – vyučující + ŠMP (musí být 2 lidé)
- 9) Pokud je to na konci vyučování, pak dát žákům papír, aby popsali, co se stalo.
- 10) Řešení probíhá formou individuálních rozhovorů, zásady stejné jako při vyšetřování klasické šikany).
- 11) Vytvoření tiskové zprávy vedením školy, pokud přijedou novináři, učitelé odkazují na ředitele.
- 12) Informovat rodiče oběti a agresora (každého zvlášť)
- 13) Mimořádná schůzka rodičů do jednoho týdne – ředitel s třídním učitelem a ŠMP obecně rodiče seznámí se situací (případné dotazy zodpoví v kanceláři, informujeme pouze o konkrétním dítěti)
- 14) Práce se třídou.

9.2 Další formy rizikového chování

(Zpracováno podle *Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže č.j.: 21291/2010-28*²²)

9.2.1 Kyberšikana

Kyberšikana je jednou z forem psychické šikany. Je to zneužití ICT (informačních a komunikačních technologií), zejména pak mobilních telefonů a internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně ohrozit, ublížit mu. Podobně jako u šikany tváří v tvář se jedná o úmyslné chování, kdy je oběť napadána útočníkem nebo útočníky. Povaha a provedení útoku pak určuje její závažnost.

²² ČESKO, MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Dokumenty: Metodické dokumenty (doporučení a pokyny) [online]. ©2006 MŠMT [cit. 9.8.2023]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/dokumenty-13>

Kyberšikana obdobně jako školní šikana sice není **sama o sobě trestným činem ani přestupkem**, ale její projevy mohou naplňovat skutkovou podstatu např. těchto trestných činů:

- nebezpečné pronásledování (stalking, § 354 TZ²³) – např. dlouhodobě opakované pokusy kontaktovat všemi dostupnými prostředky oběť, která proto pocítuje důvodné obavy o život nebo zdraví své či svých blízkých;
- účast na sebevraždě (§ 144 TZ²⁴) – např. zaslání SMS oběti s úmyslem vyvolat u ní rozhodnutí k sebevraždě;
- porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 TZ²⁵) – např. „odposlech“ odesílaného e-mailu;
- porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí (§ 183 TZ²⁶), např. zveřejnění fotografií z telefonu oběti;
- pomluva (§ 184 TZ²⁷) – např. vytvoření webových stránek zesměšňujících oběť.

9.2.1.1 Krizový plán pro řešení kyberšikany

1. Rozhovor s obětí, zajištění její ochrany.
2. Okamžitě nahlásit vedení školy.
3. Zajištění dostupných důkazů, případně s podporou IT kolegy.
4. Sepsání záznamu události školním metodikem prevence.
5. Důkladné šetření, vyžádání odborné pomoci.

²³ ČESKO. Zákon č. 354 ze dne 1. ledna 2015 o trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných (hlava x), trestné činy narušující soužití lidí (díl 5). Dostupné z: <http://zakony.kurzy.cz/40-2009-trestni-zakonik/paragraf-354/>

²⁴ ČESKO. Zákon č. 144 ze dne 1. ledna 2009 o trestné činy proti životu a zdraví (hlava I.), trestné činy proti životu (díl 1). Dostupné z: <http://zakony.centrum.cz/trestni-zakonik/cast-2-hlava-1-dil-1-paragraf-144>

²⁵ ČESKO. Zákon č. 182 ze dne 8. ledna 2009 o trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství (hlava II.), trestné činy proti právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství (díl 2). Dostupné z: <http://zakony.centrum.cz/trestni-zakonik/cast-2-hlava-2-dil-2-paragraf-182?full=1>

²⁶ ČESKO. Zákon č. 183 ze dne 8. ledna 2009 o trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství (hlava II.), trestné činy proti právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství (díl 2). Dostupné z: <http://zakony.centrum.cz/trestni-zakonik/cast-2-hlava-2-dil-2-paragraf-183?full=1>

²⁷ ČESKO. Zákon č. 184 ze dne 8. ledna 2009 o trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství (hlava II.), trestné činy proti právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství (díl 2). Dostupné z: <http://zakony.centrum.cz/trestni-zakonik/cast-2-hlava-2-dil-2-paragraf-184?full=1>

6. Pedagogická rada zvolí takové opatření a řešení, které je odpovídající závažnosti prohřešku a důsledkům, které agresor způsobil.
7. Informování rodičů oběti i rodičů kyberagresora. Postup a zásady sdělování informací jsou stejné jako u „klasické šikany“ (např. NE konfrontace oběti a agresora).
8. Žádost o informace. Při zapojení a následně celém prošetření případu trvat na konečném stanovisku všech zainteresovaných institucí (PČR...) a dalších subjektů (rodiče).

Oběti je třeba doporučit, aby:

- neodpovídala
- ukládala důkazy (screenshoty)
- mluvila o tom, co se jí děje

9.2.2 Záškoláctví

Za záškoláctví („chození za školu“) je považována **neomluvená absence žáka** (absenci žáka **omlouvá pedagog, nikoliv rodič**, a to na základě písemné žádosti zákonného zástupce či plnoletého žáka, vždy v souladu s pravidly školy o omlouvání absence) základní či střední školy ve škole. Jedná se o přestupek, kterým žák úmyslně zanedbává školní docházku.

Toto rizikové chování je většinou spojeno s dalšími rizikovými projevy chování jako je zneužívání návykových látek, netolismus, gambling, dětská kriminalita, prostituce aj. Dle věkové kategorie dětí se vyskytuje ve zvýšené míře na druhém stupni základní škol a graduje ve věku středoškolského studia (15-18 let).

Postup při omlouvání absence na gymnáziu je součástí školního řádu:

- Žák je povinen řádně docházet do školy a účastnit se výuky podle rozvrhu hodin. Nepřítomnost ve škole může být omluvena jen pro nemoc nebo z vážných rodinných důvodů. Písemnou žádost o toto uvolnění musí žák předložit předem. Lékaře navštěvuje žák v době vyučování jen v nutném případě.
- Zákonní zástupci žáků mají povinnost zajistit, aby žák docházel řádně do školy a dokládat důvody nepřítomnosti žáka ve vyučování v souladu s podmínkami stanovenými školním řádem.

- Zletilí žáci jsou povinni dokládat důvody své nepřítomnosti ve vyučování v souladu s podmínkami Školního řádu.
- Uvolnění z vyučování na dobu delší než jeden den žádá žák (bez ohledu na zletilost) vedení školy. Žádost má písemnou formu, je doplněna vyjádřením třídního učitele a podává se předem. U nezletilého žáka je součástí písemné žádosti vyjádření rodičů nebo jiného zákonného zástupce žáka. O uvolnění rozhoduje vedení školy.
- Každou předem neohlášenou dlouhodobější absenci musí zletilý žák nebo zákonný zástupce nezletilého žáka do **tří kalendářních dnů** od počátku nepřítomnosti žáka doložit třídnímu učiteli. Při ohlášení se uvede příčina absence a její předpokládaná doba.
- Před každým odchodem ze školy v průběhu vyučování je žák povinen ohlásit svůj odchod vyučujícímu, v jehož hodině bude nepřítomen. Absenci poté musí omluvit zákonný zástupce u žáků nezletilých, případně zletilý žák sám.

9.2.2.1 Krizový plán pro řešení záškoláctví

O neomluvené i zvýšené omluvené nepřítomnosti žáků informuje třídní učitel výchovného poradce a metodika primární prevence, kteří tyto údaje vyhodnocují. Při zvýšené omluvené nepřítomnosti prověřuje její věrohodnost.

a) Neomluvená nepřítomnost žáka **do 10 hodin**

- 1) rodiče pozvat doporučeným dopisem nebo telefonicky do školy, kde proběhne pohovor s třídním učitelem
- 2) provést zápis, jehož kopie je uložena u ředitele školy a u školního metodika prevence
- 3) udělení výchovného opatření, pravidla pro jejich ukládání jsou stanovena školním řádem

b) Neomluvená nepřítomnost žáka **nad 10 neomluvených hodin**

- 1) Ředitel školy svolá výchovnou komisi, které se účastní: ředitel školy, zákonný zástupce, třídní učitel, výchovný poradce, školní metodik prevence.
- 2) Provést zápis, který zúčastnění podepíší.

3) Neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci zaznamenat v zápise.

4) Udělení výchovného opatření.

c) Neomluvená nepřítomnost žáka **nad 25 hodin**

1) Škola zasílá oznámení o zanedbání školní docházky orgánu sociálně-právní ochrany dětí s náležitou dokumentací:

- kopie písemného pozvání zákonných zástupců žáka k návštěvě školy
- kopie zápisu z pohovoru, písemné vyjádření výchovného poradce
- kopie písemného pozvání zákonných zástupců žáka na výchovnou komisi
- kopie zápisu o jednání výchovné komise

2) V případě opakování proběhne ohlášení na Policii ČR.

Při kontaktu s dítětem:

- Komunikovat přátelsky, bez hodnocení a odsuzování.
- Hovořit zásadně o konkrétním chování, bez nálepkování dítěte.
- Nezjišťovat věcnou stránku problému, ale jak ho dítě prožívalo.
- Zajímat se, jak svoje chování vidí s odstupem, co si o něm myslí teď.
- Společně hledat cesty k nápravě.
- Má-li dítě dobrou vůli chovat se lépe, připravit mu pro to podmínky v rodině i ve škole.

9.2.3 Krádeže

Krádež je takové jednání, při kterém se někdo **zmocní věci, která není jeho** a to za účelem si ji ponechat, používat ji apod., **aniž by s tím majitel věci souhlasil**, nebo o tom byl informován.

9.2.3.1 Krizový plán pro řešení krádeže

- 1) Nahlásit krádež vedení školy.
- 2) Informovat zákonného zástupce poškozeného žáka.
- 3) Pohovor pachatele s vedením školy.
- 4) Zjistit příčiny chování pachatele (pokud je znám).
- 5) Informovat zákonného zástupce pachatele.
- 6) Zjednat nápravu - navrácení odcizené věci pachatelem a jeho omluva popř. kompenzace.
- 7) Provést záznam školním metodikem prevence, příp. výchovným poradcem a třídním učitelem, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: kdo – kdy – kde – jak – proč – čím.
- 8) Jestliže se jedná o škodu většího rozsahu (nad 5000 Kč), vyrozumět Policii ČR a oznámit podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy.
- 9) Nahlásit na Policii ČR je možné také na základě žádosti poškozených či zákonných zástupců!**
- 10) V případě opakované krádeže nahlásit na OSPOD.

Pozn.:

- V případě, že je ukradena věc **menší hodnoty než 5000,- Kč** (a je to bez použití násilí – překonání překážky, není to vloupání) jedná se o **přestupek proti majetku** (§ 50 zák. o přestupcích č. 200/1990 Sb.²⁸).
- Škoda na odcizené věci od 5000,- Kč výše je **trestným činem** krádeže (§ 205 trestního zákoníku²⁹).
- V případě, že byla odcizena věc s **hodnotou menší než 5.000,-Kč**, ale bylo **použito násilí** – vypáčen skříňka, šatna, šuplík...nebo násilí vůči osobě a snaha zmocnit se věci – loupež, jedná se vždy o **trestný čin**.

9.2.4 Vandalismus

Vandalismus ve školním prostředí se projevuje **ničením školního majetku** nebo jeho **poškozováním** a **ničením majetku ostatních žáků a žákyň**, případně dalších členů školní komunity.

Jedná se buď o významné útoky na věci, které mají za následek jejich **úplné zničení** (ulomené části nábytku, prokopnuté dveře, utržené vodovodní kohoutky, utrhané hadice od hasicích přístrojů, zničené školní pomůcky, učebnice části oblečení) nebo významné **poškození** (čmáranice a nápisy na zdech nebo školním nábytku, popsané a polité učebnice, oloupané nejrůznější rohy, nalepený toaletní papír na stropě apod.).

Podmínky zacházení s majetkem školy ze strany žáků je zakotvena ve školním řádu:

- Žáci jsou povinni chránit majetek školy. Jsou povinni udržovat pořádek v prostorách školy i budovy o přestávkách, během i mimo vyučování. Žáci respektují stůl učitele, není dovoleno se u stolku zdržovat, nahlížet do příprav nebo klasifikace. Rovněž není povolena manipulace s nábytkem, okny a žaluziemi, elektrickým zařízením včetně počítačů a

²⁸ ČESKO. Zákon č. 200/1990 sbírky, paragraf 50 o přestupcích ze dne 20.2.2016 o přestupcích proti pořádku ve státní správě a územní samosprávě, část druhá, zvláštní část. Dostupné z: <http://zakony.centrum.cz/zakon-o-prestupcich/>

²⁹ ČESKO. Zákon č. 205 ze dne 8. ledna 2009 o trestné činy proti majetku (hlava V.). Dostupné z: <http://zakony.centrum.cz/trestni-zakonik/cast-2-hlava-5-paragraf-205?full=1>

vypínačů, s pomůckami a zabudovanou technikou ve třídě, pokud jim toto není umožněno vyučujícím.

- Každé poškození majetku školy s sebou nese povinnost uhradit škodu v plné výši. Při úmyslném poškození lavic jsou žáci povinni uvést je do stavu, ve kterém byly lavice na začátku školního roku.
- Mechanické závady na nábytku hlásí žáci jakémukoliv učiteli či třídnímu učiteli, který oznámí návrh na opravu školníkovi.
- Za poškození učebnic, jejichž vlastníkem je škola, je ředitelem stanovena vnitřní směrnici výše náhrady.
- Úmyslným poškozením majetku školy se žák dopouští přestupku nebo trestného činu, a to s ohledem na rozsah způsobené škody. Organizace po vyčíslení škody bude požadovat náhradu škody podle platných právních norem. Úmyslné poškození školního majetku se vždy považuje za závažné porušení školního řádu.

9.2.4.1 Krizový plán pro řešení vandalismu

- 1) Vyhodnotit škody a provést její záznam – uložit u ředitele školy a školního metodika prevence.
- 2) Uvést všechny důležité skutečnosti do záznamu: kdo – co - kdy – kde – jak – proč – čím...
- 3) Požadovat náhradu škody po rodičích nezletilého žáka či zletilém žákovi.
- 4) U škod, které se dají nahradit tak, že je opraví sám žák nebo žákyně, bude preferován tento způsob náhrady škody.
- 5) Jestli žák nebo žákyně, kteří škodu způsobili, nejeví ochotu k její nápravě, případně je škoda takového rozsahu, že věc nelze svépomocně opravit, budou o tomto chování vyrozuměni zákonní zástupci žáků a žákyň a bude s nimi dohodnutý způsob náhrady škody.
- 6) V případě škody většího rozsahu a jejímu neuhrazení žákem, který ji způsobil, vyrozumět Policii ČR.

9.3 Návykové látky

Podle školního řádu gymnázia je po celou dobu vyučování je v prostorách školy i v jejím blízkém okolí a na akcích pořádaných školou zakázáno kouřit, užívat alkohol, omamné a psychotropní látky. Dále je zakázáno pod vlivem alkoholu a těchto látek vstupovat do školy. Porušení tohoto zákazu je považováno za zvláště hrubé porušení školního řádu. Ve všech vnitřních i vnějších prostorách školy a na akcích pořádaných školou je zakázáno distribuovat nebo jinak manipulovat s omamnými a psychotropními látkami.

9.3.1 Krizový plán pro řešení konzumace návykových látek ve škole

- 1) Zabránit žákovi pokračovat v další konzumaci.
- 2) Odebrat NL žákovi za přítomnosti další osoby a s použitím ochranných pomůcek.
- 3) O události sepsat stručný záznam s vyjádřením žáka, včetně toho, zda byly provedeny orientační testy na NL.
- 4) Uložit tento záznam školním metodikem prevence do své agendy a vyrozumět vedení školy.
- 5) Zavolat lékařskou službu první pomoci v případě ohrožení života žáka a volat Policii ČR.
- 6) Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy.
- 7) V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyzvat ihned zákonného zástupce nezletilého žáka, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole. Vyrozumění škola učiní i v případě, kdy žák způsobilý k pobytu ve škole je.
- 8) Vyrozumět orgán sociálně právní ochrany, pokud je zákonný zástupce nedostupný.
- 9) Zákonnému zástupci ohlásit skutečnost, že nezletilý žák konzumoval NL ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky (dbát pokynů pracovníků školy).
- 10) Udělení výchovného opatření.

- 11) V případě důvodného podezření na intoxikaci žáka provést orientační test na přítomnost NL (zkouška ze slin, z potu) ze zákona 379/2005 Sb. § 16³⁰, a to základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce nezletilého žáka nebo souhlasu zletilého žáka.

9.3.2 Krizový plán pro řešení distribuce NL ve škole

Distribuce NL je v České republice považována za **protiprávní jednání**. Je proto zakázána a může být kvalifikována jako *trestný čin*. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující.

Přechovávání NL je také vždy **protiprávním jednáním**. Množství, které u sebe žák v danou chvíli má, je rozhodující pro to, aby toto protiprávní jednání bylo blíže specifikováno buď jako **přestupek** nebo v případě množství většího než malého jako **trestný čin** (provinění v případě nezletilého žáka) - ale toto množství nemusí mít žádný vliv na kázeňský postih, který je stanovený školním řádem.

- 1) V případě důvodného podezření, že ve škole došlo k distribuci NL, **vyrozumět** místně příslušné oddělení **Policie ČR**, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu.
- 2) Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumět také **zákonného zástupce** a **orgán sociálně-právní ochrany** obce s rozšířenou působností.

9.3.3 Krizový plán pro nález NL ve škole

A. Ve škole je nalezena látka, která je považována za omamnou nebo psychotropní:

- 1) Látku nepodrobovat žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
- 2) O nález ihned informovat vedení školy spolu s písemným záznamem.
- 3) O nález vyrozumět Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.
- 4) V případě časové překážky na straně Policie má pedagogický pracovník v přítomnosti ředitele školy s použitím gumových/latexových rukavic:

³⁰ ČESKO. Zákon č. 379/2005 Sb. ze dne 1. října 2010 o opatření k předcházení a mírnění škod působených tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami (hlava IV.). Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-379>

- vložit látku do obálky
- napsat datum, čas a místo nálezů.
- obálku přelepit,
- přelep opatřit razítkem školy a svým podpisem
- uschovat do školního trezoru
- zajištěnou látku následně předat Policii ČR

5) Školní metodik prevence o nálezů sepíše písemný záznam.

B. Ve škole je u žáka zadržena látka, která je považována za omamnou nebo psychotropní:

- 1) Zabavenou látku nepodrobovat žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
- 2) O nálezů ihned informovat vedení školy.
- 3) O nálezů sepsat školním metodikem prevence/ výchovným poradcem stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena:
 - uvést datum, místo a čas nálezů a jméno žáka
 - zápis nechat podepsat i žákem, u kterého byla látka nalezena
 - v případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu.
 - **Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen/na ředitel/ka školy nebo její/jeho zástupce.**
- 4) O nálezů vyrozumět Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce nezletilého žáka.
- 5) V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předat látku zajištěnou výše uvedeným postupem, přivolanému lékaři, který se dostaví v případě, že to vyžaduje zdravotní stav žáka. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.

C. V případě důvodného podezření, že některý z žáků má NL u sebe:

- 1) Vyrozumět Policii ČR.
- 2) Zkonzultovat s ní další postup.
- 3) Informovat zákonného zástupce nezletilého žáka.
- 4) Žáka je do příjezdu Policie ČR izolovaný od ostatních žáků, ale zásadně pod dohledem!
- 5) **U žáka v žádném případě neprovádět osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věci!**

9.4 Syndrom CAN

Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (**CAN** - **C**hild **A**buse and **N**eglect). Jde o jakoukoliv formu týrání, zneužívání a zanedbávání dětí, která je pro naši společnost nepřijatelná. Statistiky uvádějí, že CAN v ČR trpí v současné době 1 – 2 procenta dětské populace, což představuje 20 – 40 tisíc dětí. Dítě nejčastěji poškozuje jeho rodiče a další členové rodiny, pokud jsou k dítěti necitliví a bezohlední a pokud je podržují nebo využívají k uspokojení vlastních potřeb. Takové chování můžeme chápat jako zneužití fyzické síly nebo psychické nadřazenosti a moci dospělého nad podřízeným a závislým dítětem.

9.4.1 Krizový plán pro řešení syndromu CAN

1. V případě podezření na týrání, zneužívání a zanedbávání přítomný pedagog ihned vyrozumí vedení školy.
2. Promluvit se žákem, navodit důvěrnou atmosféru.
3. Zjistit informace.
4. Zvážit rozhovor se zákonným zástupcem (upozornit ho na projevy a na možnost postoupení dalším institucím)
5. Záznam o události uložit u metodika prevence a vedení školy.

Pozn. V případě silného podezření ihned zajistit lékařské vyšetření, kontaktovat OSPOD, PPP a psychologa!

9.4.2 Jak řešit sexuální zneužívání

Sexuální zneužívání – je každé nepřiměřené vystavení dítěte sexuálnímu činu nebo chování, které vede k uspokojování potřeb zneuživatelé. Pohlavní zneužívání je závažným trestným činem proti lidské důstojnosti, na který se vztahuje povinnost překazit jej (v souladu s trestním zákoníkem). Překazit znamená, že zabráníte páchání nebo dokončení takového jednání (oznámit orgánům činným v trestním řízení).

9.4.2.1 Dítě se učiteli svěří osobně

- 1) uvědomit si, že jde o velmi citlivou záležitost
- 2) seznámit s tím co nejužší okruh dalších osob
- 3) pokud se zneužívání dopouští rodič, není žádoucí informovat ho o tom, že se vám dítě svěřilo
- 4) komunikovat s dítětem – podrobnější vyšetřování nechat na psychologovi a policii
- 5) vhodně dítěti sdělit, že skutečnost musíte ohlásit na policii
- 6) ohlásit na policii
- 7) ocenit dítě, že za vámi přišlo a ujistit ho, že pro ně uděláte všechno, co je ve vašich silách
- 8) jestliže dítě nechce, abyste věc ohlásili, situaci konzultujte s odborníkem, ale od oznámení události vás to nesmí odradit

Dozvíím se – oznámím řediteli – kontaktujeme policii a orgán sociálně-právní ochrany dětí.

9.4.2.2 Zjistím to z nějaké školní ankety nebo otazníku

- 1) Navázat s dítětem o přestávce nebo po vyučování rozhovor, ale tak, aby nebyla vzbuzena nežádoucí pozornost.
- 2) V případě potvrzení domněnky, postupovat jako výše.
- 3) Nevyslýchat, nepodsouvat mu své názory, nechat ho volně vyprávět.

9.4.2.3 Dozvíím se to od spolužáků nebo z jiných zdrojů

- 1) Prostředníkovi říci, že je důležité, aby přišlo zneužívané dítě samo.
- 2) Nevyšetřovat a nijak nepátrat.
- 3) V případě nejistoty oznámit věc orgánu sociálně-právní ochrany, který ji prošetří.

9.4.2.4 Dítě je obětí sexuálního napadení

- 1) V případě napadení dítěte cestou do školy neznámým útočníkem, volat Policii ČR a OSPOD
- 2) Dítě neopouštět do příchodu rodičů.

9.5 Zneužívání v organizaci

Církevní gymnázium Německého řádu se podílí na poslání církve, přičemž ochrana nezletilých a zranitelných osob je nedílnou součástí evangelního poselství, které jsou církev a všichni její členové povoláni šířit ve světě. Zločiny sexuálního zneužívání jsou v příkrém rozporu s morálním poselstvím církve, způsobují těžkou újmu obětem a poškozují společenství věřících.

Škola vynakládá nezbytné prostředky ochrany před sexuálním zneužíváním. Tyto zásady slouží dětem a mládeži a snaží se jim vytvořit bezpečné prostředí, aby se mohly zdravě rozvíjet, růst a učit se. Součástí jejich bezpečí je i ochrana před jakýmkoliv zneužíváním a ubližováním v době školní výuky, ale i na všech akcích pořádaných školou a jejími součástmi, při volnočasových aktivitách, kroužcích nebo mimoškolní činnosti.

9.5.1 Vymezení pojmu „SZD“

Zneužíváním se rozumí:

- a) sexuální kontakt mezi zaměstnancem školy nebo osobou vystupující jménem školy a jejím žákem nebo studentem,
- b) jakékoliv jiné jednání naplňující znaky některého z trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti (např. znásilnění, sexuální nátlak, pohlavní zneužití, šíření pornografie, zneužití dítěte k výrobě pornografie), jestliže k němu dojde ve škole nebo v souvislosti s výkonem činnosti školy.

9.5.2 Faktory odlišující zneužívající sexuální činy od nezneužívajících

- a) Rozdíl moci – jedna strana (pachatel) ovládá druhou (oběť), a to prostřednictvím různých zdrojů a nástrojů moci (přirozená autorita, manipulace, násilí, atd.);
- b) rozdíl poznání – pachatel má dokonalejší porozumění významu a důsledkům sexuálního střetnutí, což zahrnuje, že je pachatel starší, vývojově dokonalejší nebo inteligentnější než oběť. Rozdíl moci a poznání způsobuje, že jestliže spolupracovalo i dítě a dalo k sexuální

aktivitě souhlas, v žádném případě to nemohl být souhlas svobodný a informovaný, a tedy ani platný;

- c) rozdíl uspokojení – primárním cílem pachatele je sebe samého sexuálně uspokojit;
- d) potřeba utajování – pachatel se důkladným utajováním svého konání chrání před odhalením a jeho následky.³¹

9.5.3 Preventivní postup proti zneužívání v organizaci:

1. Screening a výběr jedinců ucházejících se o pozici zaměstnance v organizaci.

Cílem tohoto kroku je snížit riziko, že uvedené pozice získají jedinci se sexuální deviantní historií nebo sklony. K tomuto účelu používáme několik strategií:

- **Informování uchazeče o zásadách** vztahujících se na prevenci SZD, které platí v naší škole. Tímto informováním uchazeč dostane jasné poselství o tom, že škola bere ochranu dětí a mládeže vážně. Potenciální sexuální predátory to může odradit od snahy proniknout do organizace.
- **Osobní pohovor** usilující se rozvíjet diskuzi o otázkách, které se snaží určit, jestli má uchazeč zdravé, přiměřené vztahy s dospělými, stejně jako jasné hranice a etické normy v oblasti chování se k dětem a mládeži.
- **Získání referencí** o uchazeči z různých zdrojů, především od předešlých zaměstnavatelů. K získání lepšího obrazu o uchazeči je vhodné tázat se referujícího spíše na osobní charakteristiky uchazeče, na interakci uchazeče s dětmi a mládeží. Zjistit od referujícího, v čem je uchazeč pro výkon dané pozice vhodný, resp. nevhodný pro práci s dětmi.
- **Prověření bezúhonnosti** prostřednictvím vyžádání výpisu z rejstříku trestních záznamů. Záznamy týkající se SZD nebo jiného násilného činu jsou důvodem pro nepřijetí uchazeče na pozici zaměstnance v organizaci.
- **Nahlédnutí do interních záznamů organizace**, za účelem prověření, zda daný jedinec už v minulosti nehledal uplatnění v organizaci, nebo jestli nebyl vyřazený z důvodů souvisejících se SZD.³²

2. Interakce mezi jedinci

³¹ Porov. S. Michančová, 2007, s. 13 – 14.

³² Porov. J. Saul – N.C. Audage, 2007, s. 4-8.

Cílem druhého kroku je zajistit, aby mezilidské kontakty odehrávající se ve škole, byly pro děti a mládež bezpečné.

- **Identifikace přiměřeného a nepřiměřeného, resp. poškozujícího chování.** Nepřiměřené chování zahrnuje upřednostňování některých dětí ze strany pracovníků, dávání dárek nebo vyhledávání příležitosti k tomu, aby pracovník zůstal s dětmi o samotě. Je nutné identifikovat chování, které je přiměřené a žádoucí (jako např. pochvala a odměna za dobrou práci a chování, poplácání po zádech).
- **Stanovení počtu zaměstnanců na počet dětí a mladých lidí,** které závisí na věku a vývojové úrovni dětí (čím menší děti, tím větší dohled); na rizikosti aktivity (čím větší izolaci od ostatních aktivita zahrnuje, tím přísnější dohled); na lokalitě, ve které aktivita probíhá (čím rozlehlejší lokalita, tím náročnější monitoring). Vhodný počet jedinců pověřených dohledem ale nestačí, je potřeba zdůraznit, aby dohled brali vážně a vykonávali ho důsledně.
- **Omezení interakcí typu jeden dospělý na jedno dítě.** Je potřebné předcházet situacím, ve kterých by dospělý zůstal o samotě s dítětem a to tak, že na daném místě by měl být vždy ještě další dospělý. Poslání organizace zahrnuje také individuální interakce (např. za účelem svaté zpovědi, duchovního vedení, poradenství, apod.), potom je třeba dávat velký důraz na dohled nad prací zaměstnance.
- **Omezení rizika nevhodných interakcí mezi samotnými dětmi, resp. mládeží.** Je důležité sledovat nejen chování zaměstnanců vůči jim svěřeným dětem a mládeži, ale také chování svěřenců k sobě navzájem.
- **Zákaz kontaktování dětí osobami nepatřícími do školy.** Zákaz se týká nepovolaných osob, které by se pokoušeli kontaktovat děti a mládež v čase, kdy jsou v péči školy. Dodržování směrnice vyžaduje zavedení systémového monitorování příchodů a odchodů všech dětí a dospělých, kteří se pohybují v prostorách organizace.
- **Informovanost rodičů (zákonných zástupců) a obstarání jejich souhlasu.** Škola má kontaktní údaje rodičů a informuje je např. o exkurzích, večerních aktivitách a výletech. Tyto akce by se neměly realizovat bez výslovného souhlasu rodičů (zákonných zástupců).

33

³³ Porov. J. Saul – N. C. Audage, 2007, s. 9-12.

3. Monitorování nepřiměřeného chování

Cílem tohoto kroku je snižovat riziko výskytu SZD, resp. včas odhalovat a intervenovat v případě podezření ze SZD. Monitorování zahrnuje následujících opatření:

- **Upozornění všech zaměstnanců organizace, že je jejich povinností všimnout si nevhodného chování** a upozornit o tom kompetentní osoby nebo organizace, i v případě, že si nejsou zcela jistí, zda dané chování je nebo není přiměřené.
- **Využívání hospitací k získání jasného obrazu o chování jedinců.** V případě odhalení nepřiměřeného chování musí dojít ke konfrontaci a v případě podezření nebo odhalení trestného činu, ho musí kompetentní osoba nahlásit správním orgánům.

4. Zajištění bezpečného prostředí

Cílem čtvrtého kroku je předcházet situacím, ve kterých jsou děti a mládež vystaveni většímu riziku výskytu SZD. K naplnění tohoto cíle by měli pomoci následující opatření:

- **Důraz na viditelnost.** Prostory, které jsou přístupné a transparentní pro více lidí, mohou odrážet sexuální predátory od útoku.
- **Zabezpečení soukromí při používání toalety, sprchy a při převlékání,** aby se snížilo nejen riziko sexuálně nepřiměřeného chování ze strany zaměstnanců, ale také ze strany samotných svěřenců.
- **Pravidla a komunikace pravidel pro aktivity realizované mimo prostory** (např. výlety), kde je žádoucí dodržovat jasné hranice soukromí.
- **Zásady transportu** svěřenců na i z pravidelných aktivit (např. kroužky) a jiných akcí (např. výlety). Zásady transportu by měly jasně vymezovat: kdy za transport zodpovídá škola a kdy rodič.
- **Instalace monitorovacích zařízení** (např. videokamer) v prostorách organizace.

5. Reagování na nepřiměřené chování, porušení zásad, obvinění nebo podezření ze SZD

Cílem toho kroku je přijmout opatření k tomu, aby reakce v uvedených situacích byla adekvátní. K těmto opatřením patří:

- **Rozlišovat co oznámit kompetentním osobám v rámci organizace a co orgánům činným v trestním řízení.** Úlohou zaměstnance v organizaci není hodnocení nebo vedení vlastního vyšetřování, ale adekvátně reagovat (tzn. situaci nepodceňovat a zároveň ji nezveličovat). **V případě vážného podezření SZD je zaměstnancům školy i žákům**

doporučeno kontaktovat orgány sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) nebo policii. Současně, oznámit toto podezření a popsat podniknuté kroky a úkony i vedení školy nebo preventistovi sociálně patologických jevů.

- **Škola prošetří, zda k SZD nepomohlo selhání preventivního dodržování zásad,** které provede školní odborník.
- **Při zveřejnění případu SZD chránit soukromí postižených osob.** Vzhledem k citlivé povaze SZD jména obětí, obviněných, pachatelů a oznamovatelů zůstanou utajené před veřejností.
- **Ošetření následného zaměstnání osoby podezřelé.** Vzhledem k tomu, že obvinění ze SZD ještě neznamena prokázání viny, okamžité propuštění zaměstnance ze školy není žádoucí. V takovém případě se škola postará o tom, aby oběť a obviněný nepřicházeli do kontaktu.
- **Poskytnout podporu obětem a jejich rodinám.** Škola se bude snažit pomoci poškozeným zvládnout traumatickou situaci, a to především tak, že poškozeným poskytne kontakty na organizace, poradce a terapeuty zabývající se SZD; po domluvě pomohou s finančními náklady na poradenství a terapii.
- **Proces zvládnutí situace v organizaci.** Pracovníci školy, žáci příslušné třídy nebo skupiny budou přiměřeným způsobem informováni o případě SZD; budou ujištěni, že se realizují kroky k náležitému řešení situace; možnost práce odborníkem (školní kněz, preventista sociálně patologických jevů).